

2. ECONOMIA SOCIAL

2.1. INTRODUCCIÓ

L'economia social i solidària, dins el panorama global de l'economia de mercat, és una realitat que es configura com un sector productiu amb personalitat pròpia i projecció de futur justament per les motivacions que la inspiren, basades en un component ètic i solidari i, sobretot, per la seva finalitat d'afavorir l'interès general per sobre de l'interès particular.

L'economia social, tot i no haver-hi unanimitat sobre l'expressió, es defineix com un sector que inclou un conjunt d'empreses i entitats privades que actuen en el mercat, amb la finalitat de produir béns i serveis i en les quals, tant la distribució dels beneficis, com la presa de decisions vénen determinades democràticament i no pel capital aportat pels socis. També inclou les entitats privades que actuen en el mercat i tenen finalitats socials i assistencials.

I finalment inclou també el que s'identifica com economia solidària, és a dir, empreses i entitats que, sense ànim de lucre, generen béns i serveis que no són destinats al mercat en competència. Els seus trets són la contribució a la creació d'ocupació permanent, l'aparició d'iniciatives socials dirigides a resoldre necessitats de col·lectius amb dificultats d'inserció laboral i la contribució al medi ambient amb iniciatives de sostenibilitat dels recursos naturals. Tot aquest àmbit conceptual i pragmàtic es posa en pràctica amb un component molt important de mà d'obra procedent del voluntariat.

En conjunt, l'estimació dels ingressos generats durant l'exercici 2001 per aquest sector a les Balears es pot xifrar en 245 milions d'euros i implicà un total de 20.000 persones.

2. 2. PRODUCTORS DE MERCAT

En aquest apartat s'inclouen empreses, entitats i institucions financeres de l'economia social que actuen dins el mercat, com són ara les cooperatives, les societats laborals, les confraries de pescadors, les cooperatives de crèdit, l'experiència de la banca ètica, així com també les caixes d'estalvis, pel destí social que, necessàriament, han de donar als seus guanys.

2. 2.1. LES COOPERATIVES

Són societats mercantils personalistes de capital variable on les decisions són preses democràticament i els resultats econòmics són distribuïts en funció de l'activitat desenvolupada i no del capital aportat. Constitueixen la figura més destacada del sector productiu de l'economia social.

Les cooperatives de les Illes l'any 2001, tot i tenir una participació petita dins el conjunt estatal (0,73% en nombre de cooperatives i 0,81% en nombre de socis), per primera vegada en els darrers cinc anys han tengut uns increments superiors als observats en el conjunt de l'Estat. Aquest fet ha propiciat la millora de les taxes de participació, tal com s'observa en el quadre II-39.

QUADRE II-39

Cooperatives i socis d'alta a la Seguretat Social.1996-2001

ILLES BALEARS	1996	1997	1998	1999	2000	2001
N. cooperatives	185	178	171	168	169	178
N. socis treballadors	1.789	1.829	1.856	1.924	2.053	2.245
N. socis per cooperativa	9,7	10,3	10,9	11,5	12,1	12,6
%inc. Interanual de coop.		-3,8	-3,9	-1,8	0,6	5,3
%inc. Interanual de socis coop.		2,2	1,5	3,7	6,7	9,4

CONJUNT DE L'ESTAT	1996	1997	1998	1999	2000	2001
N. cooperatives	20.401	21.531	22.155	22.564	23.334	24.351
N. socis treballadors	214.477	227.609	244.711	259.757	269.063	277.385
n. socis per cooperativa	10,5	10,6	11,0	11,5	11,5	11,4
%inc. Interanual de coop.		5,5	2,9	1,8	3,4	4,4
%inc. Interanual de socis coop.		6,1	7,5	6,1	3,6	3,1

% Balears s/ Espanya	1996	1997	1998	1999	2000	2001
N. cooperatives	0,91	0,83	0,77	0,74	0,72	0,73
N. socis treballadors	0,83	0,80	0,76	0,74	0,76	0,81

Font: *Ministeri de Treball i Afers Socials. Direcció Gral. d'Ocupació.*

Per sectors, en base a la CNAE-93, el 38,3% de les cooperatives desenvolupen activitats de comerç i hostaleria, el 25,2% serveis socials i ensenyament, el 21% són agràries, el 5,3% de construcció, el 6% de serveis d'empresa i assegurances i el 4,2% de transports.

Les unions cooperatives que hi ha a les Illes són reflectides en el quadre II-40 que mostra una evolució (1997-2001) creixent del nivell d'associacionisme, que arriba al 46,6% de les cooperatives i al 80,9% dels socis.

QUADRE II-41

Unions cooperatives. Illes Balears. 1997-2001

	1997	1998	1999	2000	2001	%var.01/00
UCABAL						
Unió Cooperatives Agràries de Balears						
Cooperatives associades	31	28	32	32	38	18,8
Societats agràries de transformació assoc.	0	0	0	2	4	100,0
Nombre socis	3.685	3.679	4.435	4.133	4.839	17,1
Facturació(milions d'€)	s/d	36,89	40,97	48,68	58,23	19,6

Unió Cooperatives Treball Associat

Cooperatives associades	24	22	23	31	41	32,3
Nombre socis i assalariats	586	523	622	832	891	7,1
Facturació(milions d'euros)					11,2	
<hr/>						
Total cooperatives i SAT associades	55	50	55	65	83	27,7
Total socis i assalariats	4.271	4.202	5.057	4.965	5.730	15,4
<hr/>						
Total cooperatives d'alta a la SS.	178	171	168	169	178	5,3
Total socis	5.462	5.535	6.359	6.186	7.084	14,5
<hr/>						
Nivell d'associació cooperatiu -%-						
Cooperatives	30,9	29,2	32,7	38,5	46,6	
Socis	78,2	75,9	79,5	80,3	80,9	

Font: Memòries organitzacions i Ministeri de Treball.

La Unió de Cooperatives Agràries de Balears (UCABAL) agrupa 38 cooperatives agràries distribuïdes geogràficament, 28 a Mallorca, 7 a Menorca i 3 a Eivissa. Des de fa dos anys la Unió de Cooperatives Agràries agrupa també les societats agràries de transformació (SAT) que són empreses amb finalitats socials de millora del medi rural i promoció del desenvolupament agrari.

Les cooperatives agràries i les SAT s'ha incrementat un 23,5%, l'any 2001/2000. El nombre de socis ha crescut un 17,1%, i globalment ja equivalen a més del 50% de la població ocupada en el sector primari. La seva facturació global se situa en els 58,2 milions d'euros, i s'ha incrementat quasi un 20%. Aquestes dades mostren el paper destacat de les cooperatives dins el sector agrari de Balears.

Les cooperatives agràries de segon grau (cooperatives de cooperatives) són un important mitjà per a l'obtenció d'economies d'escala. Hi ha 3 cooperatives de segon grau, 2 a Mallorca amb 17 cooperatives agrupades i una a Menorca que agrupa les 6 cooperatives de l'illa.

La Unió de Cooperatives de Treball Associat (UCTAIB) agrupa les cooperatives de treball associat de Balears. Durant l'exercici 2001 han tengut un creixement del 32,3%, la qual cosa ha suposat passar de 31 a 41 cooperatives. El nombre de socis arriba ja a la xifra de 891 persones, la qual cosa suposa un increment del 7,1%. La facturació global s'apropa als 11,2 milions d'euros.

Dins la Unió funciona una secció sectorial de cooperatives d'ensenyament que agrupa 9 cooperatives que tenen també un pes destacat en el subsector de l'ensenyament.

2.2.2. SOCIETATS LABORALS

Aquestes societats, que poden ser societats anònimes i limitades laborals, tenen com

a característica que la majoria del capital ha de ser propietat dels seus treballadors, que hi presten treball remunerat per temps indefinit.

El quadre II-41 mostra les variacions que hi ha hagut en el període analitzat. S'observa un creixement del 21,2% en el nombre de societats, mentre que el nombre de socis només cresqué un 10% a les Illes amb increments semblants als observats a l'Estat, 20% i 9,6% respectivament. La dimensió mitjana d'aquestes empreses a les Balears ha experimentat un descens per passar de 6,2 a 5,6 socis per societat. Una evolució semblant s'ha observat en el conjunt d'Espanya, de 7,1 a 6,5 socis per societat.

QUADRE II-41

Societats laborals i socis d'alta a la Seguretat Social. 2000-2001

ILLES BALEARS	2000	2001	%.01/00
N. societats anònimes	42	36	-14,3
N. socis treballadors	417	378	-9,4
N. socis per societat anònima	9,9	10,5	5,8
N. societats limitades	90	124	37,8
N. socis treballadors	404	525	30,0
N. socis per societat limitada	4,5	4,2	-5,7
N. total de societats laborals	132	160	21,2
N. total de socis treballadors	821	903	10,0
N. total de socis per societat laboral	6,2	5,6	-9,3
ESPANYA	2000	2001	%.01/00
N. societats anònimes	4.154	3.798	-8,6
N. socis treballadors	51.971	48.485	-6,71
N. socis per societat anònima	12,5	12,8	2,0
N. societats limitades	7.781	10.520	35,2
N. socis treballadors	32.899	44.494	35,2
N. socis per societat limitada	4,2	4,2	0,0
N. total societats laborals	11.935	14.318	20,0
N. total socis treballadors	84.870	92.979	9,6
N. total socis per societat laboral	7,1	6,5	-8,7
% Illes Balears s/ Espanya			
Total societats laborals	1,11	1,12	
Total socis treballadors	0,97	0,97	

Font: *Ministeri de Treball i Afers Socials. Secretaria General d'Ocupació. Direcció General de Foment de l'Economia Social.*

Si analitzam per tipus de societats, detectam un descens del 14,3% en el nombre de societats anònimes i també d'un 9,4% en el nombre de socis. Al contrari que les societats limitades que experimenten un destacat increment del 37,8% i els socis d'un 30%. Es

pot ben afirmar que igual tendència s'observa en les dades del conjunt estatal. La simplificació que ha suposat la Llei de societats laborals 4/1997 amb la finalitat d'aconseguir noves vies per a creació d'ocupació i per augmentar la participació dels treballadors dins les empreses, ha tengut una important resposta amb una actualització de les societats existents i la creació de noves societats limitades.

El quadre II-42 fa patent l'evolució positiva que aquestes societats han experimentat en el període 1996-2001, amb increments sostinguts d'ocupació que, en tot cas, han estat superiors a les Illes que a Espanya, la qual cosa ha fet millorar la quota de participació dins el total.

QUADRE II-42

Societats laborals i socis d'alta a la Seguretat Social. 1996-2001						
ILLES BALEARS	1996	1997	1998	1999	2000	2001
N. societats anònimes	50	52	55	47	42	36
N. socis treballadors	370	340	374	383	417	378
N. socis per societat anònima	7,4	6,5	6,8	8,1	9,9	10,5
N. societats limitades	0	8	33	62	90	124
N. socis treballadors	0	23	115	265	404	525
N. socis per societat limitada		2,9	3,5	4,3	4,5	
N. total de societats	50	60	88	109	132	160
N. total de socis treballadors	370	363	489	648	821	903
N. total de socis per societat	7,4	6,1	5,6	5,9	6,2	5,6
%inc.interanual societats laborals		20,0	46,7	23,9	21,1	21,2
%inc.interanual socis laborals		-1,9	34,7	32,5	26,7	10,0
CONJUNT DE L'ESTAT	1996	1997	1998	1999	2000	2001
N. societats anònimes	5.309	5.149	4.867	4.560	4.154	3.798
N. socis treballadors	52.857	53.976	53.993	54.798	51.971	48.485
N. socis per societat anònima	10,0	10,5	11,1	12,0	12,5	12,8
N. societats limitades	0	464	2.212	5.060	7.781	10.520
N. socis treballadors	0	1.807	8.574	20.808	32.899	44.494
N. socis per societat limitada		3,9	3,9	4,1	4,2	4,2
N. total societats	5.309	5.613	7.079	9.620	11.935	14.318
N. total socis treballadors	52.857	55.783	62.567	75.606	84.870	92.979
N. total socis per societat	10,0	9,9	8,8	7,9	7,1	6,5
%inc.interanual societats laborals		5,7	26,1	35,9	24,1	20,0
%inc.interanual socis laborals		5,5	12,2	20,8	12,3	9,6

% Balears s/ Espanya

Total societats laborals	0,94	1,07	1,24	1,13	1,11	1,12
Total socis treballadors	0,70	0,65	0,78	0,86	0,97	0,97

Font: *Ministeri de Treball i Afers Socials. Secretaria Gral. d'Ocupació. Direcc. Gral Foment E. Social.*

L'Associació d'Empreses Laborals de les Illes Balears (AELIB) és l'associació que agrupa les societats laborals a les Illes. El quadre II-43 mostra el nivell d'associació aconseguit fins l'any 2001 que es xifra en un 19,4% per a les anònimes i un 27,4% per a les limitades. En total, aquestes empreses facturen 6,12 milions d'euros.

QUADRE II-43
Associacions societats laborals. Balears.2001

	any 2001
AELIB	
Associació Empreses Laborals Illes Balears	
Societats anònimes associades	7
Societats limitades associades	34
Socis treballadors	153
Treballadors assalariats	51
Facturació global (en milions d'euros)	6,12
Totals Illes	
Societats anònimes laborals	36
Societats limitades laborals	124
Socis treballadors	903
Nivell d'associació (%)	
Societats anònimes laborals	19,4
Societats limitades laborals	27,4
Socis treballadors	16,9

Font: *AELIB.*

2.2.3. CONFRARIES DE PESCADORS

Són corporacions de dret públic de col·laboració amb l'Administració. Aquestes institucions són de participació social paritària de treballadors i armadors als quals donen suport administratiu, laboral i en ocasions financer. Gestionen les instal·lacions (frigorífiques, pesatge i transport) en els ports de les Illes. La seva organització és constituïda per una assemblea general de socis, una junta general amb un patró major (president) i un vicepresident.

Les confraries de pescadors integren el cent per cent del sector pesquer de les Balears. Hi ha 16 confraries distribuïdes geogràficament: 10 a Mallorca, 3 a Menorca 2 a Eivissa i una a Formentera, tal i com es mostra al quadre II-44.

QUADRE II-44

Confraries de pescadors de Balears.

MALLORCA	10 confraries
Palma Mallorca	Cala Rajada
Andratx	Portocristo
Sóller	Portocolom
Pollença	Santanyí
Alcúdia	Colònia Sant Jordi
MENORCA	3 confraries
Maó	
Ciutadella	
Fornells	
EIVISSA-FORMENTERA	3 confraries
Eivissa	
St. Antoni	
Formentera	

Font: SOIB.

El quadre II-45 recull les principals dades que gestionen les confraries a les Illes, que en total generen una ocupació directa de 924 llocs de feina. La flota, que es troba en un procés de renovació tècnica, compta amb un total de 456 embarcacions, distribuïdes el 58% a Mallorca, el 20% a Menorca, el 15% Eivissa i el 7% restant a Formentera.

QUADRE II-45

Confraries de pescadors de Balears (gestió).2000-2001

	<u>Any 2000</u>	<u>Any 2001</u>
Àrea social		
N. confraries	16	16
Ocupació directa generada	950	924
Àrea econòmica		
Volum de vendes (milions d'euros)	18,03	16,00
Àrea activitats		
Nombre total flota de Balears	682	456
Mallorca		263
Menorca		90
Eivissa		70
Formentera		33
Volum captures (t)	3000	3200

Mallorca	2200
Menorca	320
Eivissa-Formentera	680

Font: Ficopema

El volum total de captures realitzades, 3.200 tones l'any 2001, ha suposat un increment del 6,7% sobre l'any anterior. El volum de vendes, 16 milions d'euros suposa una reducció amb relació a l'any 2000 de l'11,2%. La formació dels preus (mercat per subhasta), l'increment de captures juntament amb el caràcter poc durador de la mercaderia, ha propiciat una disminució dels preus que explicaria la reducció observada. A Mallorca, el 70% de les captures es venen a la llotja de Palma, el 30% restant es comercialitza a cada port.

L'assignació dels resultats de les captures a cada barca (empresa) es fa per un sistema paritari i a la vegada ponderat entre els treballadors i l'armador.

2.2.4. OCUPACIÓ GENERADA

El quadre II-46 mostra l'evolució de l'ocupació que han generat les empreses cooperatives i laborals, que en aquest darrer any ha suposat un 8,25% d'increment amb relació a l'exercici anterior. Amb un creixement a una taxa major que l'estimada per al conjunt de l'economia balear. A l'Estat espanyol, l'economia productiva social va tenir un creixement del 4,64%, xifra igualment per sobre del conjunt de l'economia. Tot i que les xifres són minses, inferiors a l'1%, el percentatge de participació, dins el total, s'ha incrementat des del 1996, fet que suposa créixer per sobre del conjunt de l'economia.

QUADRE II-46

Població ocupada. Economia social. 1996-2001 (Nombre de persones registrades a la Seguretat Social)

Illes Balears	1996	1997	1998	1999	2000	2001	% 01/00
Cooperatives i societats laborals							
	2.159	2.192	2.345	2.572	2.908	3.148	8,25
Conjunt economia							
(dades EPA)	277.000	281.700	282.700	302.800	315.000	320.000	1,59
(*) % participació	0,78	0,78	0,83	0,85	0,92	0,98	
Espanya							
Cooperatives i societats laborals							
	267.334	283.392	307.278	335.363	353.933	370.364	4,64
Conjunt economia							
(dades EPA)	12543.800	12.914.600	13.342.100	14.041.500	14.610.800	14.866.900	1,75
% participació	2,13	2,19	2,30	2,39	2,42	2,49	

(*)estimació en base dades 3r. trimestre.

Font: *Ministeri de Treball i Afers Socials. Butlletí Trimestral d'Estadístiques Laborals. INE.*

Cal destacar que el pes de l'ocupació generada per l'economia social a les Illes (0,98%) és menor que el que s'observa arreu de l'Estat (2,49%).

2.2.5. INSTITUCIONS FINANCERES

En aquest apartat es fa referència a les iniciatives de l'economia social i solidària de caràcter financer així com també a les cooperatives de crèdit i l'obra social que duen a terme les caixes d'estalvis.

2. 2. 5.1. Estalvi Ètic

Durant l'any 2001 s'ha consolidat la primera experiència de banca ètica a l'Estat espanyol. Caixa Colonya de Pollença ha posat en el mercat un útil financer de caràcter ètic i solidari que ofereix als impositors de la Llibreta d'Estalvi Ètic, que els seus diners siguin destinats a finançar iniciatives de l'economia productiva que tenguin l'objectiu d'ajudar a eradicar la pobresa, l'exclusió social o l'atur, així com també el de contribuir a la defensa del medi ambient i a la sostenibilitat dels recursos. El quadre II-47 presenta els saldos dels dipòsits, que han estat de 2,1 milions d'euros i que han tengut un creixement del 133,2% amb relació a l'any anterior. Les cessions que els impositors han fet del 50% dels interessos han suposat uns fons per a donacions de 31.117 euros, l'any 2001, i s'han més que quadruplicat, amb relació a l'any anterior. El nombre de persones titulars d'aquestes llibretes és de 606 i 61 el d'institucions i empreses.

QUADRE II-47

Colonya Caixa Pollença. Estalvi ètic. 2000-2001 (expressat en euros)

	2000	2001	% inc. 01/00
Saldo dipòsits	919.548	2.144.475	133,2
Dotació fons donacions	5.878	31.117	429,4
N. llibretes	313	470	50,2
N. titulars persones físiques	411	606	47,4
N. titulars persones jurídiques	29	61	110,3

Font: Memòria 2001. Estalvi Ètic. Caixa Colonya.

2.2.5.2. Mont de Pietat de Balears

La seva activitat es basa en la concessió de préstecs pignoratius a persones modestes que no disposen de solvència suficient per poder obtenir préstecs amb garantia personal. És una de les obres assistencials de "SA NOSTRA" i depèn de la Fundació "SA NOSTRA". El quadre II-48 ofereix les dades per a l'any 2001 que ha augmentat un 18% la inversió en crèdits, així com també en nombre d'operacions, un 11,8%. La mitjana per operació ha estat de 259,7 euros. L'augment de la immigració i la precarietat de moltes situacions varen influir en l'increment de l'activitat del Mont de Pietat.

QUADRE II-48

Monte de Pietat de Balears. Evolució principals magnituds. 1999-2001

	1999	2000	2001	%var. 01/00
Inversió creditícia - millions euros.	1,4	1,7	2,0	18,0
N. préstecs en vigor (31 desembre)	6.439	6.855	7.663	11,8
Mitjana per operació en euros.	210,4	246,0	259,7	

Font: "SA NOSTRA".

2.2.5.3 Caixa Rural

Orientada al finançament del sector agrari i ramader, té 9.245 socis i disposa d'una xarxa de 22 oficines a les Illes. Els crèdits concedits als seus socis varen augmentar un 18,9%. Tot plegat representa una mitjana de 46,7 milers d'euros per crèdit, tal com s'indica al quadre II-49 que mostra l'evolució des de l'any 1999.

QUADRE II-49

Caixa Rural. Evolució magnituds. 1999-2001

	1999	2000	2001	% 01/00
N. socis	8.475	8.649	9.245	6,9
N. oficines	17	19	22	15,8
N. de socis beneficiaris	1.617	1.984	1.644	-17,1
Crèdits concedits als socis (milers euros)	41.241	64.573	76.756	18,9
Mitjana milers euros/operació	25,50	32,55	46,69	

Font: Caixa Rural de Balears.

2.2.5.4. Obra social de les caixes d'estalvis

Els beneficis que obtenen les caixes d'estalvis s'apliquen a la dotació de les reserves legals i voluntàries, d'acord la normativa vigent. El romanent es destina a un fons social que és aplicat a diverses iniciatives de caire assistencial, cultural o de recerca. Dels resultats de l'any 2001, "SA NOSTRA" va destinar el 24,02% i Caixa Colonya el 20% l'esmentat fons social. En el quadre II-50 es pot observar l'aplicació realitzada dels fons socials a l'exercici analitzat. "SA NOSTRA" va gestionar 9.857,8 milers d'euros, xifra que suposa un increment del 8% amb relació a l'any 2000. La Caixa 8.113,1 milers d'euros amb un augment del 2,8% i Colonya Caixa Pollença 192,3 milers d'euros. En total s'han destinat a obra social 18.163,2 milers d'euros, xifra que suposa un increment del 5,5% amb relació a l'any anterior.

QUADRE II-50

Obra social de les caixes d'estalvis de les Balears. 1999-2001
 (dades en milers d'euros)

"SA NOSTRA" - àrees	2000	2001	% 01/00
Assistencial i sanitària	2.774,3	2.963,3	6,8
Docent i investigació	2.240,5	1.422	-36,5
Cultural	4.111,5	3.118,7	-24,1
Patrimoni històric i natural		2.353,8	
Total	9.126,3	9.857,8	8,0
Colonya-Caixa de Pollença	2000	2001	% 00/99
Àrees assistencial, cultural i esportiva	192,3	192,3	0,0
La Caixa- àrees	2000	2001	% 00/99
Activit. manten. i invers. Fundació	6.905,0	7.096,8	2,8
Esplai i tercera edat	350,1	357,2	2,0
Biblioteques	0,0	0,0	0,0
Col·lab. inst. públiques i ajudes econ. entitats div.	497,9	280,8	-24,0
Ciència, tecnologia i medi ambient	137,0	378,3	
Total	7.890,1	0,0	
	7.890,1	8.113,1	2,8
TOTAL ENTITATS FINANCERES	17.208,7	18.163,2	5,5

Font: Elaboració pròpia.

2.3. PRODUCTORS DE NO-MERCAT

En aquest apartat consideram les unitats privades que produeixen béns i serveis sense pretensions de competència, així com també les activitats productives no destinades al mercat. S'hi inclouen les xarxes de solidaritat i els fons de cooperació.

2.3.1. XARXES DE SOLIDARITAT

S'inclouen com a xarxes de solidaritat les diverses iniciatives d'entitats sense afany de lucre que es constitueixen en unions per a la realització de tasques orientades a augmentar la capacitat de gestió, tal és el cas de les iniciatives de comerç just, de comercialització social, Xarxa de Recuperadors d'Economia Solidària (AERESS), la Xarxa d'Economia Social i Solidària (REAS) i les iniciatives d'inserció social de l'ONCE.

Les botigues de la iniciativa social de *comerç just* es troben integrades en la Coordinadora Estatal d'Organitzacions de Comerç Just que agrupa 25 associacions a Espanya des del 1996. El seu objectiu consisteix a establir una plataforma que permeti als productors dels països del Sud accedir als mercats del Nord, al marge de les cadenes especulatives de distribució.

El quadre II-51 mostra les botigues obertes l'any 2001, que en total varen facturar

423,7 milers d'euros, xifra que ha suposat un increment del 19,6% amb relació a l'any anterior. En total hi participen 209 voluntaris i 9 persones contractades.

QUADRE II-51

Iniciatives de comerç just i botigues solidàries. 2000-2001 (relació de botigues de comerç just i solidàries) xifres d'ingressos (milers euros)					
Botigues obertes	2000	2001	%var.01/00	Personal	
				Voluntaris	Contractats
MALLORCA					
Altra Senalla. Palma	121,0	141,9	17,3	50	3
Intermón. Palma	33,2	36,3	9,2	12	0
Fundació Vicens Ferrer. Palma	79,8	116,0	45,4	50	2
Casal de la Pau- Manacor	19,2	25,2	30,9	12	1
Caputxins - Palma	8,7	7,2	-17,4	20	0
Finestra al Sud- Altra Senalla - Inca	19,1	20,55	7	15	2
TOTAL MALLORCA	281,0	347,0	23,5	159	8
MENORCA					
Altra Senalla. Menorca (botigues a Maó, Ciutadella i Alaior)	73,2	76,7	4,8	50	1
TOTAL ILLES BALEARS	354,2	423,7	19,6	209	9

Font: Memòries de les entitats.

Les iniciatives de *comercialització social* es concreten en una sèrie de projectes que han sorgit de la col·laboració de Càritas Mallorca i la Fundació Deixalles, a Mallorca. Les produccions que es posen a la venda a les botigues procedeixen de recuperacions i reciclatges: roba de segona mà, mobles fabricats amb fusta vella, joguets restaurades, objectes de paper reciclat, mentre que la mà d'obra prové dels programes d'inserció social que duen a terme aquestes entitats.

El quadre II-52 recull les facturacions obtingudes, 147,81 milers d'euros, durant l'any 2001, i hi han participat 46 persones. És previst que durant l'any 2002 s'obrin noves botigues a Sóller, Alcúdia i Menorca. També Càritas Eivissa ha iniciat una experiència amb la botiga El Magatzem que enguany ja ha aconseguit 47,07 milers d'euros, amb la comercialització de les produccions dels tallers d'inserció.

QUADRE II-52

Iniciatives de comercialització social de recuperació i reciclatge. 2001
xifres d'ingressos (milers d'euros)

Botigues obertes	Any 2001
(roba de 2a mà, mobles fusta vella, juguetes restaurades, objectes paper reciclat)	
Filosa Palma	20,65
Filosa Inca	1,88
Filosa Cala Ratjada	3,18
Botiga Missió 33 -Taller V. Lluc	75,02
(encàrrecs d'emmarcació i enquadernació)	
Totals Mallorca	100,74
Es Magatzem - Eivissa	47,07
Total Illes	147,81

Font: Càritas Mallorca. Càritas Eivissa-Fra.

La Xarxa de Recuperadors d'Economia Solidària (AERESS), integrada dins REAS, és una associació d'àmbit estatal implantada a vuit comunitats autònomes i que agrupa 24 entitats diverses dedicades a iniciatives d'autoocupació, processos d'inserció i d'educació mediambiental. Fan tasques de recollida i manipulació de materials procedents de residus sòlids urbans. Els beneficis obtinguts es destinen a la creació de nous llocs de feina i al suport d'iniciatives solidàries. A les Illes, la Fundació Deixalles de Mallorca i la Fundació i Taller Mestral de Menorca formen part d'aquesta xarxa. En el quadre II-53 es mostren algunes dades.

QUADRE II-53

Fundació Deixalles. Mallorca. 1999-2001

Àrea social	1999	2000	2001	%var 01/00
N. persones plantilla	45	105	120	14,3
N. voluntaris	4	20	22	10,0
N. persones en reinserció	65	80	92	15,0
Total persones ateses	139	115	140	21,7
• sortides amb treball	112	96	103	7,3
• baixes diverses	10	19	12	-36,8
• buscant ocupació	17	0	25	
Area econòmica (milers d' euros)				
ingressos	1.544,60	4.219,10	4.567,69	8,3
despeses i inversions	1.538,59	4.146,98	4.717,95	13,8

Àrea activitats

recollida RSU (en t)	12600	21271	23600	10,9
fabricacions (en unitats)	110	68	78	14,7
recuperacions (en unitats)	10100	13428	18500	37,8

Fundació i Taller Mestral. Menorca

Àrea social	1999	2000	2001	%var 01/00
N. persones plantilla	18	16	16	0,0
N. voluntaris	145	26	26	0,0

Àrea econòmica (milers d'euros)

Despesa realitzada	372,6	312,5	352,7	12,9
--------------------	-------	-------	-------	------

Font: Entitats citades.

La Fundació Deixalles, pel que fa als residus sòlids, ha recollit 23.600 tones la qual cosa suposa un increment de quasi l'11% amb relació a l'any anterior, els ingressos aconseguits, 4.568 milers d'euros, han augmentat un 8,3% i les persones ateses s'han incrementat en el 21,7%. Actualment Deixalles compta amb quatre delegacions a Palma, Felanitx, Sóller i Llevant (Artà). La Fundació Mestral de Menorca ha realitzat una despesa de 353 milers d'euros amb un increment del 12,9% sobre l'any passat.

La Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS) és una xarxa de xarxes, sense ànim de lucre, constituïda a nivell estatal que integra 117 empreses i entitats. Té l'objectiu de fomentar i potenciar iniciatives empresarials que es desenvolupin en el marc de principis ètics i des d'una òptica solidària. El quadre II-54 mostra les entitats associades a REAS, amb indicació dels seus objectius socials.

QUADRE II-54
REAS- Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària. Illes Balears. 1999-2001

	1999	2000	2001
(milers d'euros)			(*)
Ingressos	3.562,0	7.753,5	8.141,2
Despeses i inversions	3.339,1	7.612,2	8.145,1

Integrants REAS Balears:

- Associació Deixalles Sóller: *inserció sociolaboral i recuperació RSU*
- Fundació Deixalles Palma: *inserció sociolaboral i recuperació RSU*
- Ateneu Alcari: *inserció sociolaboral*
- Càritas Mallorca: *comerç just, inserció sociolaboral i recuperació*
- Ecoprest: *ecomissatgers*
- Es Lledoner-coop: *agricultura ecològica i comerç just*
- Fil i Trama-coop: *teixits artesans*
- Associació s'Altra Senalla: *comerc just*
- Associació Sercoval: *inserció sociolaboral*
- Fundació Mestral-Menorca: *inserció sociolaboral i recuperació RSU*

(*) Estimacions.

Font: Dades REAS.

El nivell estimat d'ingressos durant l'any 2001 es xifra en 8.141 milers d'euros, i les despeses i inversions realitzades en 8.145 milers d'euros. L'any 2000 el nombre de voluntaris arribà a 668 i es donà feina a un col·lectiu de 291 persones. REAS-Balears genera un volum d'ingressos que suposa el 17,3% del total estatal.

L'Organització Nacional de Cecs (ONCE) és una organització de caràcter estatal amb implantació a les Illes que té com a objectiu la inserció del col·lectiu de persones amb discapacitats físiques, en especial els cecs. El quadre II-55 inclou les dades referides a Balears.

QUADRE II-55

ONCE - Organització Nacional de Cecs. 2000-2001			
Illes Balears	2000	2001	% var 01/00
Àrea social (nombre de persones)			
Beneficiaris serveis socials	1.172	1.185	1,1
Personal venedors cupó	664	676	1,8
Personal no venedor	89	90	1,1
Àrea econòmica (milers d'euros)			
Ingressos cupó	90.242	88.630	-1,8
Despeses (nòmina venedors i premis)	72.800	71.420	-1,9
Despeses generals	2.950	3.250	10,2
Despesa social a beneficiaris	2.670	2.670	0,0

Font: ONCE

Pel que fa a l'àrea social, els beneficiaris dels serveis i les persones contractades arriben a un total de 1.951 l'any 2001, la qual cosa suposa un increment de l'1,4% amb relació a l'any anterior. El nivell d'ingressos ha arribat a 88.630 milers d'euros, xifra que suposa una disminució de l'1,8% sobre l'any precedent. Les despeses (71.420 milers euros) han tengut una evolució semblant, una reducció de l'1,9%. La participació de Balears dins el total de l'ONCE es xifra en un 3,7% dels ingressos i un 2,7% de les despeses, els seus beneficiaris representen un 2% del total espanyol (dades referides a l'any 2000).

2.3.2. FONS DE COOPERACIÓ

Els fons de cooperació i solidaritat són entitats que tenen personalitat jurídica pròpia i que agrupen com a socis, ajuntaments, entitats públiques i entitats privades. Tenen com a objectiu social la gestió dels recursos que reben dels ajuntaments i dels consells insulars per destinar-los a programes de desenvolupament en el Tercer Món, bàsicament enfocats en tres línies:

- Projectes per a creació d'infraestructures
- Fons rotatius de crèdits
- Projectes de capacitació i formació

El quadre II-56 presenta els recursos gestionats pels tres fons de les Balears, que amb conjunt han sumat 4.247,9 milers d'euros amb un increment del 25,8% en relació a l'any anterior. Per illes, el Fons Mallorquí ha incrementat els seus recursos un 30% la qual cosa suposa, en valors absoluts, 2.731,6 milers d'euros. El Fons Menorquí de Cooperació un 16%, amb uns ingressos de 746 milers d'euros i finalment el Fons Pitiús un 22,1% amb 770,2 milers d'euros. A l'Estat espanyol, els vuit fons existents han gestionat 10.185 milers d'euros. La participació de Balears és per tant del 41,7% del total, la qual cosa suposa una mitjana per habitant de 3,7 euros dedicada a solidaritat internacional, via municipis, enfront dels 0,7 euros de mitjana estatal.

QUADRE II-56

Fons de cooperació i solidaritat. Balears, 1999-2001
 (ingressos generats)

Fons Mallorquí de Solidaritat i Cooperació. 1999	2000	2001	%var 01/00	
Ajuntaments	49	49	49	
Socis institucionals	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	1	2	9	
Recursos econòmics (milers d'euros)	1.558,4	2.103,5	2.731,6	29,9
Fons Menorquí de Cooperació	1999	2000	2001	%var 01/00
Ajuntaments	8	8	8	
Socis institucionals	2	2	2	
Socis col·laboradors privats	22	35	32	
Recursos econòmics (milers d'euros)	254,2	643,1	746,0	16,0
Fons Pitiús d'Eivissa-Formentera	1999	2000	2001	%var 01/00
(constituït desembre 99)				
Ajuntaments	3	3	3	
Socis institucionals	1	2	2	
Socis col·laboradors privats	8	9	11	
Recursos econòmics (milers d'euros)	0	631,1	770,2	22,1
Total de Balears (milers d'euros)	1812,7	3377,688	4247,9	25,8
Fons Solidaritat de l'Estat (milers d'euros) 1999	2000	2001	%var 01/00	
Recursos econòmics (milers d'euros)	6600,9	8648,5642	10185,1	17,8
Participació Balears s/ Estat	27,5	39,1	41,7	

Font: Fons Mallorquí de Cooperació i Solidaritat, Fons Pitiús i Fons Menorquí de Cooperació.